

Handhavingsrapport 2019

HANDHAVINGSRAPPORT 2019

Inhoud

VOORWOORD	2
1. DE ORGANISATIE VAN DE HANDHAVING BINNEN HET AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS	3
1.1. ORGANISATIESTRUCTUUR	3
1.2. TAKEN EN BEVOEGDHEDEN.....	3
1.3. PERSONEEL: AANTAL VTE INZETBAAR VOOR HANDHAVING.....	5
1.4. VORMING.....	5
1.5. HANDHAVINGSPLAN	6
2. ACTIVITEITEN IN 2019	7
2.1. MELDINGEN	7
2.2. GECONTROLEERDE JAGERS EN VISSERS.....	8
2.3. GECONTROLEERDE VERGUNNINGEN.....	9
2.4. AANMANINGEN	9
2.5. PROCESSEN-VERBAAL.....	10
2.6. VERSLAGEN VAN VASTSTELLING.....	13
2.7. BESTUURLIJKE MAATREGELLEN	14
2.8. VEILIGHEIDSMATREGELLEN.....	14
2.9. EVOLUTIE AANTAL AANMANINGEN, PROCESSEN-VERBAAL EN BESTUURLIJKE MAATREGELLEN	15
2.10. VERBODEN OF NIET-VERGUNDE INGREPEN IN DE NATUUR.....	15
2.11. HANDHAVING IN NATURA 2000 GEBIEDEN (SBZ), RUIMTELIJK KWETSBAAR GEBIED (RKG) EN VLAAMS ECOLOGISCH NETWERK (VEN)	16
2.12. OVERTREDING VAN DE RANDVOORWAARDEN IN HET GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID.....	18
2.13. TOEPASSING VAN HET PROTOCOL ANB-IRWO.....	18
2.14. DODE ROOFVOGELS: ANALYSERESULTATEN	19
2.15. INBESLAGNEMINGEN	19
2.16. DELICTEN IN DE RECREATIEVE SFEER.....	20
2.17. SAMENWERKING EN OVERLEG.....	20
3. SANCTIONERING	22
3.1. STRAFRECHTELIJKE SANCTIONERING	22
3.2. BESTUURLIJKE SANCTIONERING	22
4. KNELPUNTEN	24
BIJLAGE 1: ADRESSEN.....	25
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN KNELPUNTEN IN DE MILIEUBEHEERWETGEVING (NIET LIMITATIEF).....	26
BIJLAGE 3: METEN VAN EFFECTEN VAN INSPECTIEACTIVITEITEN – GEBRUIK VAN EFFECTINDICATOREN	28
BIJLAGE 4: GEBRUIKTE AFKORTINGEN	30

Voorwoord

Geachte lezer,

Naar jaarlijkse gewoonte bied ik u met veel genoegen het handhavingsrapport 2019 aan. Hiermee hoop ik u een inzicht te verschaffen m.b.t. de werking en resultaten van de cel Natuurinspectie van Natuur en Bos.

In het laatste jaar waarin corona nog een lekker bier was, stond de Natuurinspectie van Natuur en Bos vooral in het teken van blijvende innovatie. In samenwerking met het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) en het VITO (Vlaams instituut voor technologisch onderzoek) werd getracht de technologische vooruitgang die zich in ons vakgebied aandient, optimaal te benutten.

Zo worden er foto- en radarbeelden ingezet voor de handhaving van beschermde graslanden. Deze technologie zorgt in combinatie met Artificial Intelligence-technieken voor een betere beoordeling van terreinparameters. Men krijgt bijvoorbeeld een beter inzicht over de grondwaterstand, de plantengroei, het reliëf en houtige begroeiingen. Deze informatie wordt vervolgens ingezet om een gerichte handhaving op het terrein uit te voeren.

2019 was ook het jaar waar we volop ingezet hebben op samenwerkingsprotocollen met andere departementen. Zo wordt in samenwerking met de collega's van Landbouw en Visserij proactief naar landbouwers gecommuniceerd en leidt het uitwisselen van informatie tot het vermijden van mogelijke overtredingen of natuurschade. Deze acties, gecombineerd met de voortgezette vormingstrajecten die we samen met de landbouworganisaties uitrollen, zorgen ervoor dat we een hogere naleving van de natuurregels mogen verwachten.

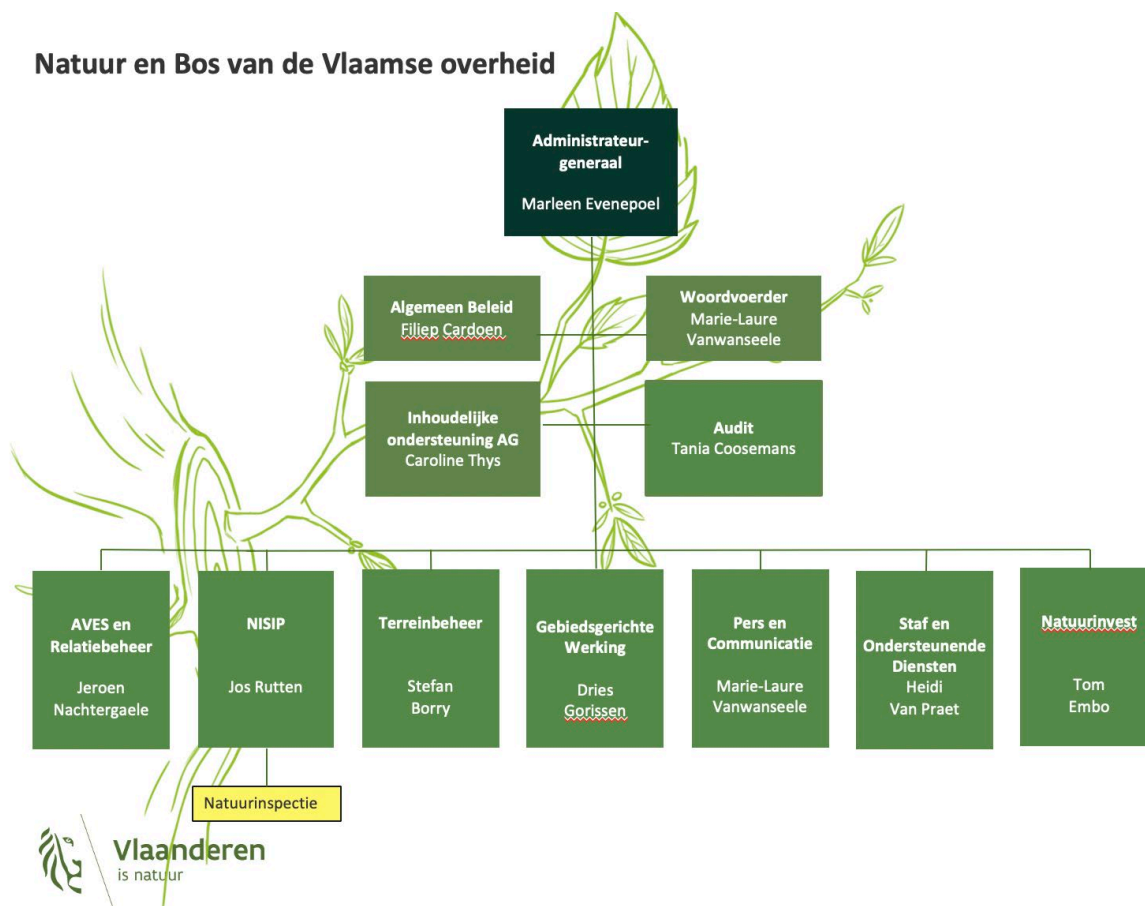
Hopelijk hebben we u een helder handhavingsrapport bezorgd. We wensen u alvast veel leesplezier!

Jos Rutten
Adjunct-administrateur-generaal

1. De organisatie van de handhaving binnen Natuur en Bos

1.1. Organisatiestructuur

De plaats van de Natuurinspectie binnen Natuur en Bos kan als volgt worden weergegeven:

1.2. Taken en bevoegdheden

1.2.1. De kernopdrachten van Natuur en Bos staan vermeld in artikel 3 van het oprichtingsbesluit van Natuur en Bos (Besluit van de Vlaamse Regering van 23 december 2005, zoals gewijzigd door het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010). Met betrekking tot de handhaving is daarin bepaald dat Natuur en Bos tot taak heeft "de handhaving te verzekeren van de regelgeving, vermeld in artikel 25 van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid"; met het besluit van 12 december 2008 wordt het milieuhandavingsbesluit (MHB) bedoeld.

In uitvoering van het MHB is Natuur en Bos inhoudelijk bevoegd voor o.a. de handhaving van de volgende wetgeving:

- 1° het boswetboek van 19 december 1854;
- 2° de jachtwet van 28 februari 1882;
- 3° de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij;
- 4° de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud;
- 5° het Bosdecreet van 13 juni 1990;

6° het Jachtdecreet van 24 juli 1991;
7° het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu,

en alle bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Het geheel van de bovengenoemde regelgeving valt onder de noemer van het **milieubeheerrecht**, op grond van de definitie opgenomen in het MHB.

Naast de bevoegdheid rond het milieubeheerrecht is er de volgende wetgeving waarvoor Natuur en Bos niet inhoudelijk bevoegd is, maar waar het wel een (al dan niet beperkte) handhavingsbevoegdheid heeft:

- 1° het veldwetboek;
- 2° de CITES-wet van 28 juli 1981 (wet houdende goedkeuring van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten);
- 3° het materialendecreet van 23 december 2011;
- 4° het pesticidendecreet van 8 februari 2013;
- 5° het mestdecreet (controle van de afstandsregels voor mest langs waterlopen binnen RKG en SBZ's);
- 6° De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) voor wat betreft ontbossingen;
- 7° het decreet integraal waterbeleid in ruimtelijk kwetsbare gebieden voor wat betreft de teeltvrije zone.

Tot slot is Natuur en Bos ook bevoegd voor de handhaving van diverse Europese verordeningen, o.a. de verordening nr. 1143/2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten en de ABS-verordening (E.U.-verordening nr. 511/2014 van 16 april 2014 betreffende voor gebruikers bestemde nalevingsmaatregelen uit het Protocol van Nagoya inzake toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen voortvloeiende uit hun gebruik in de Unie), de ABS-uitvoeringsverordening nr. 2015/1866 van 13 oktober 2015 en van de Vlaamse regels die zullen worden genomen in uitvoering van deze verordeningen.

De handhaving van voormelde regelgeving gebeurt volgens de regels en procedures van het milieuhandhavingsdecreet (MHD).

1.2.2. De natuurinspecteur heeft de hoedanigheid van toezichthouder én van gewestelijk opsporingsambtenaar (officier van gerechtelijke politie, OGP). Als dusdanig is hij/zij bevoegd voor het uitoefenen van het toezicht op de naleving van de hierboven vermelde regelgeving; als officier van gerechtelijke politie kan hij/zij opsporingsdaden stellen bij vermoeden van een strafbare schending van de bovenvermelde regelgeving.

1.2.3. De boswachters hebben enkel de hoedanigheid van toezichthouder; zij oefenen het toezicht uit op de naleving van bovenvermelde regelgeving binnen de natuurdomeinen. Dit geldt ook voor alle regiobeheerders.

1.2.4. De celhoofden Natuurinspectie hebben de hoedanigheid van toezichthouder en van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de Procureur des Konings. Zij zijn ook aangewezen als gemachtigd ambtenaar bevoegd voor o.m. het indienen van herstellvorderingen voor de rechtbank; die bevoegdheden worden maar beperkt toegepast omdat de voorkeur wordt gegeven aan de bestuurlijke maatregel als instrument om herstel te vorderen, al dan niet met toepassing van een bestuurlijke dwangsom.

1.3. Personeel

Aantal koppen en voltijdse equivalenten (VTE) binnen de Natuurinspectie (situatie op 31 december 2019)¹:

Celhoofd		Natuurinspecteurs		Administratieve ondersteuning		Totaal	
Koppen	VTE	Koppen	VTE	Koppen	VTE	Koppen	VTE
4	3,8	28	24,8	4	3,8	36	32,4

Daarnaast oefenen 95 boswachters en regiobeheerders toezicht uit in de domeinen beheerd door Natuur en Bos.

De belangrijkste taak van de boswachter of regiobeheerder is het beheer van de bos- en natuurgebieden in zijn gebied. Omdat hij in het kader van zijn beheertaak regelmatig aanwezig is op het terrein, kan hij ook het toezicht op een efficiënte manier uitoefenen².

In totaal beschikte Natuur en Bos op 31 december 2019 over 131 toezichthouders met handhavingsbevoegdheden.

Dit aantal omvat niet de aangestelde beleidsmedewerkers van Natuur en Bos, die enkel over een recht op toegang beschikken met het oog op de controle van o.a. vergunnings- en subsidievoorwaarden; zij zijn niet bevoegd om milieu-inbreuken of milieumisdrijven vast te stellen.

Het "Decreet betreffende de toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen die voortvloeien uit hun gebruik" werd per 12 april 2019 in het Staatsblad gepubliceerd ter uitvoering van bovenstaande EU ABS-verordening. Om de handhaving van dat decreet te realiseren werd door de Vlaamse regering al op 12 oktober 2018 (VR 2018 1210 DOC.1147/1, DOC.1147/2 en DOC.1147/3) beslist dat er een personeelsuitbreiding kon komen, mits compensatie binnen het beleidsdomein.

Deze beslissing kon nog niet worden uitgevoerd.

1.4. Vorming

Elk jaar volgen de personeelsleden met OGP-bevoegdheid en de boswachters een recurrente opleiding geweldbeheersing bij de provinciale politiescholen: het gaat hierbij om het onderhouden van eerder verworven vaardigheden over hoe op een veilige en verantwoorde manier om te gaan met de wapens die zij mogen dragen (pistool en/of wapenstok en pepperspray).

In elke provincie zetelt een vertegenwoordiger van de Natuurinspectie in de opleidingscommissie die de gouverneur adviseert over de opleidingen voor kandidaat bijzondere veldwachters. Die persoon zetelt eveneens in de examencommissie die de bekwaamheidsproeven voor kandidaat bijzondere veldwachters organiseert. In de opleidingen voor deze doelgroep geeft een natuurinspecteur les over het milieubeheerrecht.

¹ Deze theoretische inzetbaarheid wordt evenwel gehypothekeerd door enkele langdurige afwezigheden (ziekte, loopbaanonderbreking, verlof voorafgaand aan pensionering...). Door de specifieke bevoegdheden van natuurinspecteurs zijn deze collega's niet tijdelijk vervangbaar, zoals wel gemakkelijker het geval is bij andere entiteiten.

² De handhavingsinzet van de boswachters wordt geraamd op 4,25 VTE.

1.5. Handhavingsplan

In 2019 werd verder uitvoering gegeven aan het handhavingsplan 2018-2020.

2. Activiteiten in 2019¹

2.1. Meldingen

Onder een **melding** wordt zowel een klacht als een aangifte verstaan.

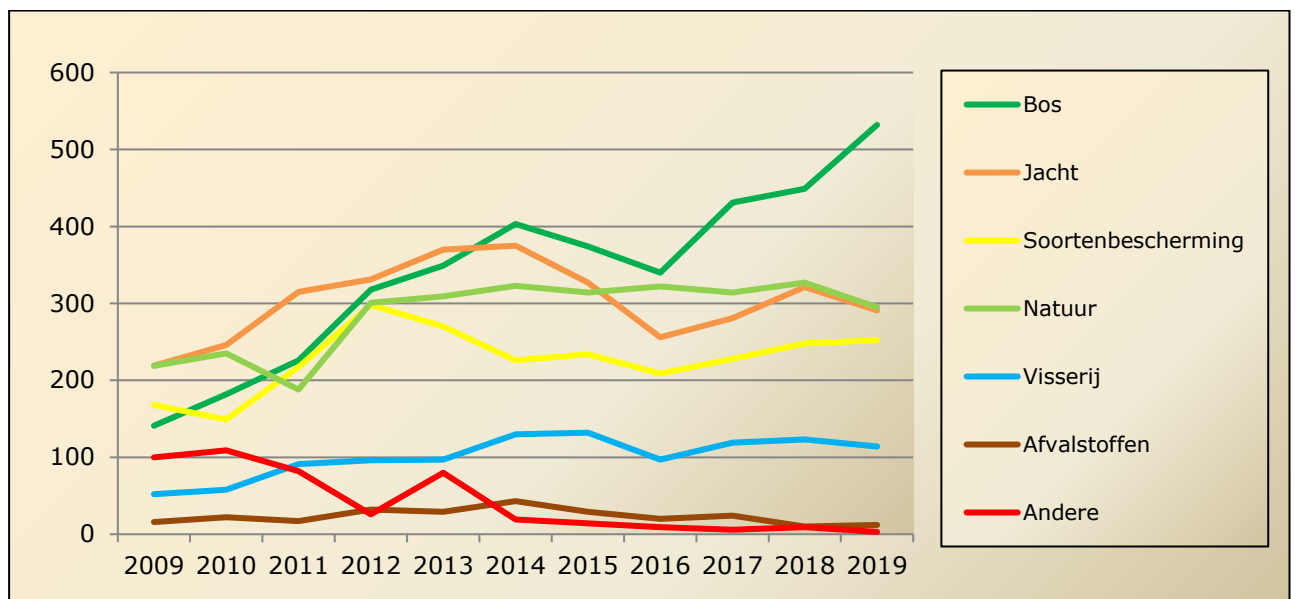
Een **klacht** is een melding van een mogelijk delict door een benadeelde partij.

Een **aangifte** is een melding van een mogelijk delict door een niet-benadeelde partij.

Meldingen kunnen zowel telefonisch als via e-mail worden doorgegeven aan de Natuurinspectie. De celhoofden natuurinspectie zijn bereikbaar in de periode van 21 maart tot en met 20 september elke dag van 8 tot 21 u en in de periode van 21 september tot en met 20 maart elke dag van 8 tot 19 u. De telefoonnummers en de e-mailadressen staan vermeld in bijlage 1.

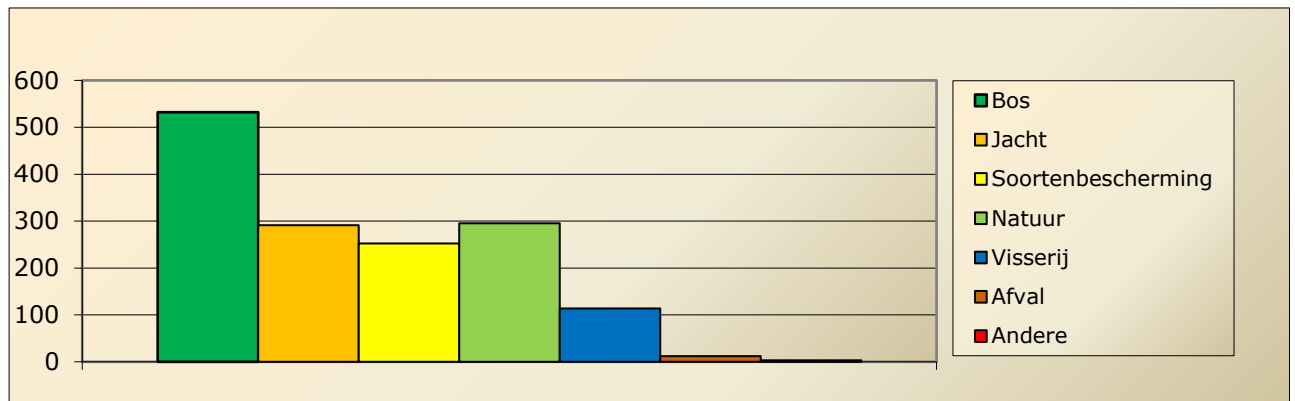
In 2019 heeft Natuur en Bos 1499 meldingen ontvangen, tegenover 1487 meldingen in 2018.

2.1.1. Evolutie van het aantal meldingen volgens wetgeving 2009-2019:

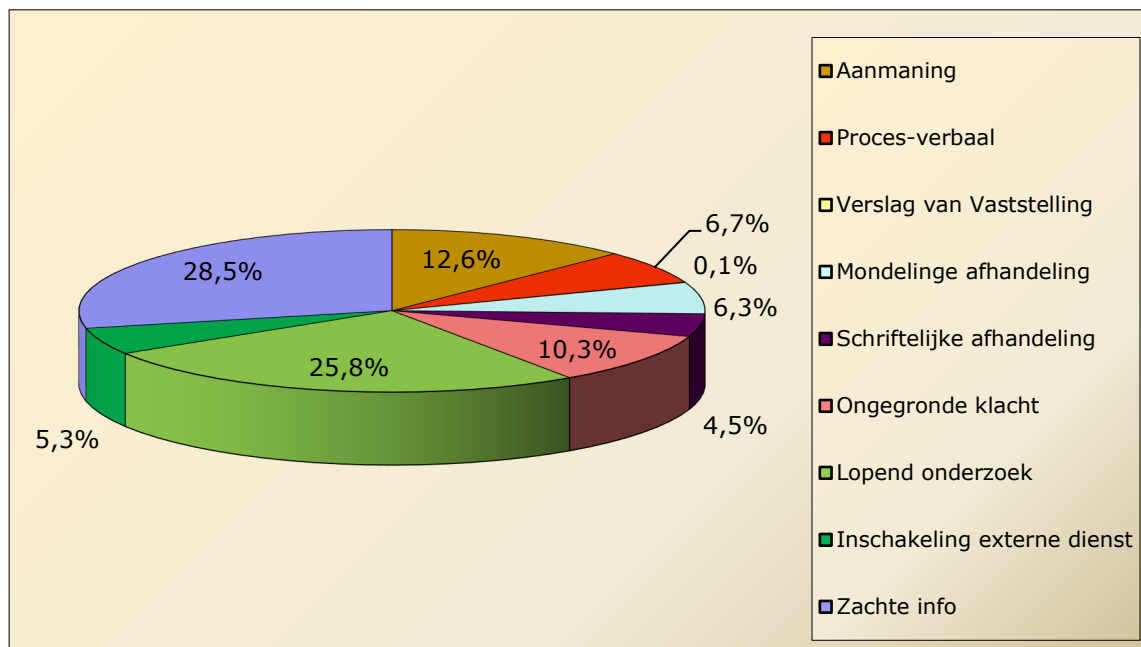

¹ Alle hierna vermelde cijfers hebben enkel betrekking op gegevens of activiteiten die bekend zijn bij het ANB. Sommige cijfers zijn of kunnen een onderschatting van de werkelijkheid zijn.

2.1.2. Aantal geregistreerde meldingen in 2019 per wetgeving:

2.1.3. Resultaat ontvangen meldingen in 2019:

Onder zachte info wordt informatie verstaan op basis waarvan niet onmiddellijk kan worden opgetreden, maar die toch nuttig kan zijn voor de toekomst.

2.2. Gecontroleerde jagers en vissers

2.2.1. Aantal in 2019 gecontroleerde jachtverloven en visverloven:

Gecontr. jachtverloven	Uitgereikte jachtverloven	% controle	Gecontr. visverloven	Uitgereikte visverloven ¹	% controle
799	12.549	6,4 %	2.586	50.434	5,1 %

In totaal werden in 2019 dus 2.586 vissers gecontroleerd, dit is 5,1 % van het aantal visverloven.

¹ Op basis van woonplaats in het Vlaamse Gewest

2.2.2. Aantal in 2019 gecontroleerde visverloven versus aantal opgestelde aanvankelijke¹ processen-verbaal, verslagen van vaststelling en aanmaningen:

	Gecontr. visverloven	PV Visserij	VV Visserij	Aanmaningen Visserij	% PV + VV + Aanmaningen
	2.586	53	122	57	9,0 %

Globaal gesproken kan dus gesteld worden dat 9 % van de controles op visverloven hebben geleid tot het opstellen van een aanmaning of een PV. Of anders uitgedrukt: de nalevingsgraad bedroeg 91 % (t.o.v. 92,7 % in 2018).

2.3. Gecontroleerde vergunningen

Natuur en Bos reikt elk jaar een groot aantal vergunningen uit.

De controle op de naleving van de vergunningsvoorwaarden is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de beleidsuitvoerende entiteiten binnen Natuur en Bos. Wanneer zij bij controle vaststellen dat er een probleem rijst op het vlak van de naleving van de vergunningsvoorwaarden, kan de Natuurinspectie worden ingeschakeld.

Hierbij kan het onder meer gaan om kapmachtigingen, meldingen betreffende bijzondere jacht, bestrijding, afwijkingen op het bembesluit enz.

Op jaarbasis worden ca. 3.000 kapmachtigingen verleend. In 2019 werden naar aanleiding van de controle op de kapmachtigingen 169 kapmachtigingen aan Natuurinspectie overgemaakt voor controle. Dit leidde tot het opstellen van 11 processen-verbaal, 1 verslag van vaststelling en 71 aanmaningen. Op een totaal van 3.000 dossiers betekent dit dat voor ca. 2,8 % werd vastgesteld dat de kapmachtiging niet (volledig) werd nageleefd.

2.4. Aanmaningen

In totaal heeft Natuur en Bos in 2019 850 schriftelijke aanmaningen gegeven tegenover 818 in 2018.

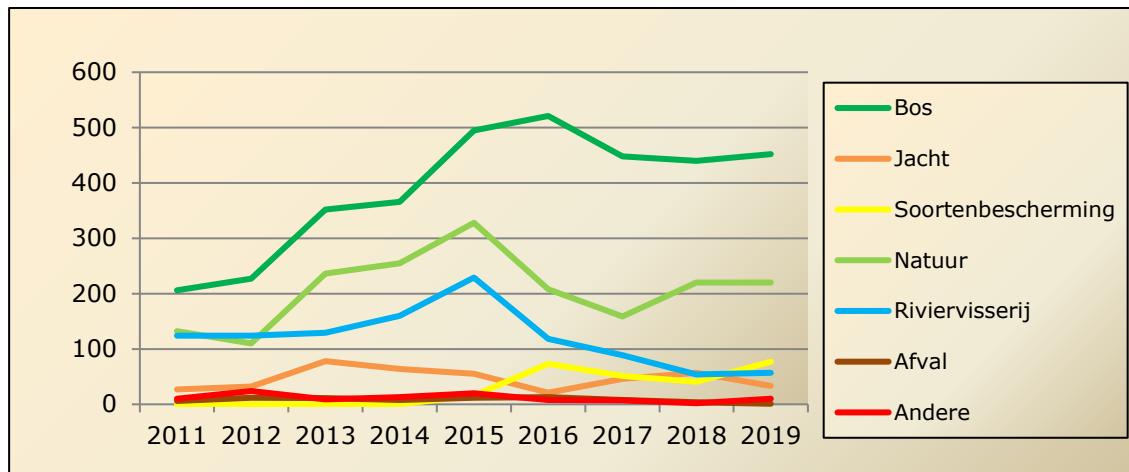
Het gaat onder meer om delicten in de recreatieve sfeer met geringe milieu-impact zoals bv. loslopende honden in bos- en natuurgebieden, of wandelen op plaatsen waar dat verboden is, maar ook om delicten met beperkte natuurschade waar een actie van de overtreder wordt gevraagd (bv. opruimen van afval).

2.4.1. Aantal in 2019 opgestelde aanmaningen volgens aard van het delict:

Overtreden regelgeving	
Bossen	452
Jacht	33
Soortenbescherming	77
Natuur	220
Riviervisserij	57
Afval	1
Andere	10
Totaal	850

¹ Een dossier over eenzelfde inbreuk kan meerdere processen-verbaal (PV's) bevatten; het eerste PV is dan het aanvankelijke; de latere PV's zijn navolgende PV's (bv. het verhoor van de overtreder)

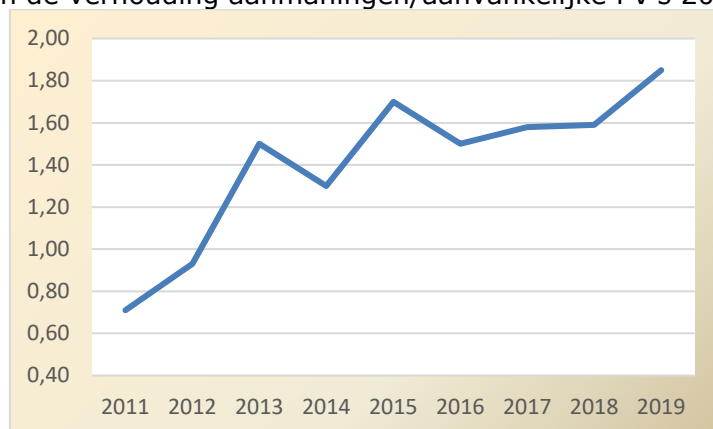
2.4.2. Evolutie van het aantal aanmaningen volgens wetgeving 2011-2019:

2.4.3. Aantal aanmaningen opgesteld naar functie:

Natuurinspectie	637
Boswachters	213
Totaal	850

2.4.4. Evolutie van de verhouding aanmaningen/aanvankelijke PV's 2011-2019

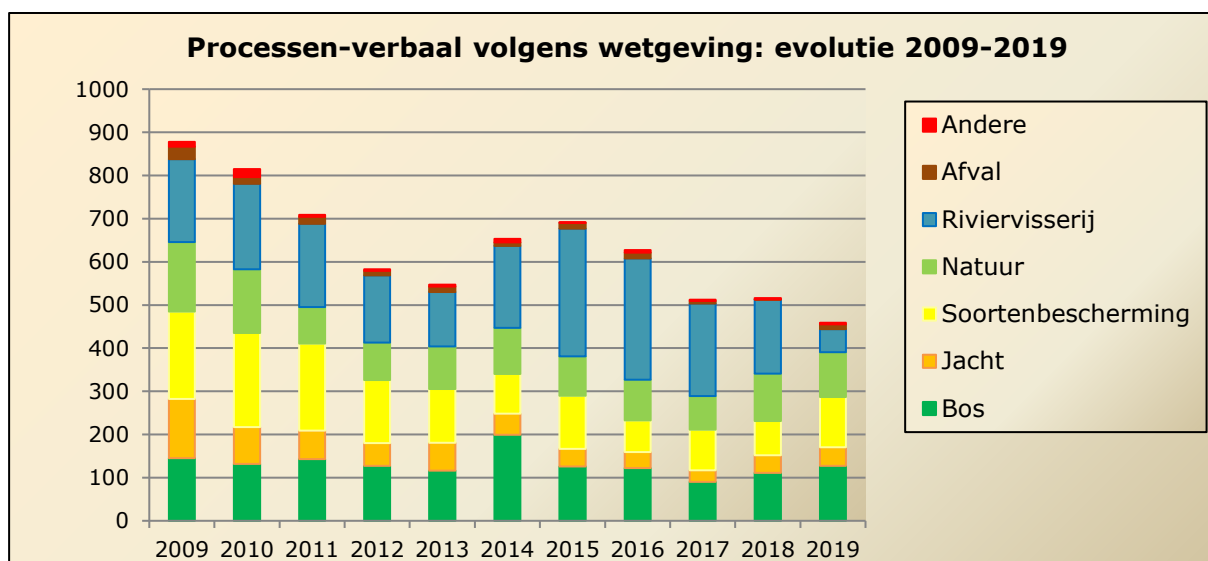

2.5. Processen-verbaal

2.5.1. Aantal in 2019 opgestelde aanvankelijke processen-verbaal volgens wetgeving:

Overtreden regelgeving	Aantal
Bossen	127
Jacht	43
Soortenbescherming	117
Natuur	104
Riviervisserij	53
Afval	11
Andere	4
Totaal	459

2.5.2. Processen-verbaal volgens wetgeving: evolutie 2009-2019:

2.5.3. Aanvankelijke PV 2019, opgesteld naar functie:

Natuurinspectie	429
Boswachters	30
Totaal	459

2.5.4. Belangrijkste overtreden artikelen waarop in 2019 werd geveeraliseerd:

Wetten en decreten	
Natuurdecreet art. 13 (wijziging van vegetatie of KLE zonder natuurvergunning)	91
Natuurdecreet art. 14 (zorgplicht)	81
Bosdecreet art. 96 (wijzigingen en beschadigingen bosbodem)	65
Bosdecreet art. 97 (diverse beschermingsbepalingen)	56
Natuurdecreet art. 51 (soortenbescherming)	42
Bosdecreet art. 90bis (ontbossing)	41
Jachtdecreet art. 19 (verboden tuigen en middelen)	37
Natuurdecreet art. 12novies (verbod gemotoriseerd verkeer in bossen en natuurterreinen)	36
Bosdecreet art. 81 (kappen zonder machtiging)	29
Natuurdecreet art. 25 (diverse beschermingsbepalingen in GEN/GENO)	28
VCRO art. 4 (ontbossing)	24
Natuurdecreet art. 12septies (toegankelijkheid)	23
Bosdecreet art. 90 (vervreemding zonder machtiging/wijziging fysische toestand)	22
Riviervisserijwet art. 9 (visverloven)	14
Materialendecreet art. 12 (afval)	13
Riviervisserijwet art. 12 (vissen in gesloten tijd; verboden tuigen)	12
Natuurdecreet art. 36ter (instandhoudingsdoelstellingen SBZ)	12
Jachtdecreet art. 7 (jagen op andermans grond)	10
Uitvoeringsbesluiten	
Soortenbesluit art. 12 (bezit, vervoer en handel van specimens van beschermden soorten)	75
Soortenbesluit art. 41 (ringverplichting voor in gevangenschap geboren vogels)	68

Soortenbesluit art. 16 (verboden middelen)	67
Soortenbesluit art. 10 (doden of vangen beschermde dieren, vernielen beschermde plantensoorten)	66
Regeling bescherming vegetaties art. 8 (vegetatiewijziging zonder vergunning)	66
Visserijbesluit art. 13 (verboden vistuigen en viswijzen)	47
Soortenbesluit art. 9 (welke soorten zijn beschermd)	46
Regeling bescherming vegetaties art. 7 (wijziging van bepaalde vegetaties en KLE's is verboden)	43
Soortenbesluit art. 42 (ringnormen voor in gevangenschap geboren vogels)	35
Jachtvoorwaardenbesluit art. 11 (verboden middelen)	23
Soortenbesluit art. 44 (gebruik van vogelringen van een bepaald jaar beperkt tot het jaar van geboorte; ringen enkel voor persoonlijk gebruik)	22
Soortenbesluit bijlage 2 (verboden middelen)	15
Soortenbesluit art. 43 (vogelringen worden enkel afgeleverd door erkende vogelhouderverenigingen)	13
Soortenbesluit bijlage 3 (bestrijdbare soorten)	13
Jachtvoorwaardenbesluit art. 13 (gebruik van kast- of kooivallen)	12

2.5.5. Aantal prioritaire¹ en overige aanvankelijke processen-verbaal opgesteld in 2019:

Prioritaire PV	233	50,8%
Overige PV	226	49,2%
Totaal	459	100,0%

Voor deze cijfers en indeling heeft Natuur en Bos zich gebaseerd op de volgende prioriteiten uit de prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht:

"IV. MILIEUBEHEER

A. Gebiedsbescherming

Misdrijven begaan in volgende prioritair te beschermen gebieden:

- De ruimtelijke kwetsbare gebieden zoals bedoeld in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO);
- Gebieden waarvoor Vlaanderen een internationale verantwoordelijkheid draagt (Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijn- of Ramsargebied);
- Natuurreservaten;
- De gebieden die beschermd worden overeenkomstig het duinendecreet (de bescherming van deze gebieden impliceert o.a. het handhaven van een absoluut bouwverbod in de daartoe aangewezen percelen van de zeeduinen en het voor het duingebied belangrijk landbouwgebied).

B. Soortenbescherming (flora en fauna)

Misdrijven begaan tegen volgende prioritair te beschermen soorten:

- De soorten vermeld in bijlagen II, III en IV van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende natuurbehoud en natuurlijk milieu;
- De illegale handel in en grootschalige vangst van beschermde vogelsoorten;
- Het doden van beschermde roofvogels en andere beschermde roofdieren, onder meer door gebruik te maken van gif, klemmen of het uitgraven van burchten.

C. Natuurbehoud

- Overtredingen van de regelgeving waardoor natuur effectief verdwijnt of wordt aangetast zoals illegale vegetatiewijziging, wijziging van reliëf en waterhuishouding met verdwijnen of aantasting van natuur en kleine landschapselementen tot gevolg.

D. Bosmisdrijven

- Illegale ontbossingen;
- Onrechtmatige toe-eigening van openbaar bos;
- Andere schendingen waardoor aan het bospatrimonium in het Vlaams Gewest een reële schade werd toegebracht, rekening houdend met de ernst en het belang van de zaak die in elk proces-verbaal zal worden toegelicht.

E. Jacht

- De georganiseerde stroperij.

¹ Gebaseerd op de prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht van 2013

2.5.6. Aantal processen-verbaal stroperij per provincie voor het jaar 2019:

Jacht	32
Visserij	52
Soortenbesluit	57
Totaal	141

Onder stroperij wordt verstaan:

- bij de jacht: jagen zonder jachtverlof, jagen op andermans grond, jagen in gesloten tijd en jagen met verboden tuigen;
- bij de riviervisserij: vissen zonder visverlof, vissen in gesloten tijd en vissen met verboden tuigen;
- bij de beschermde soorten: het vangen en/of doden van beschermde diersoorten.

2.6. Verslagen van Vaststelling

Aantal in 2019 opgestelde verslagen van vaststelling volgens wetgeving:

Overtreden regelgeving	
Bossen	68
Jacht	10
Soortenbescherming	4
Natuur	7
Riviervisserij	122
Afval	0
Andere	1
Totaal	212

Waar een milieumisdrijf wordt vastgesteld door middel van een PV dat naar het parket wordt gestuurd, wordt een milieu-inbreuk vastgesteld door middel van een verslag van vaststelling (VV), dat rechtstreeks naar de bestuurlijke beboetingsentiteit van de afdeling Handhaving van het departement Omgeving van de Vlaamse overheid wordt gestuurd.

Het overgrote deel van de vastgestelde milieu-inbreuken hebben betrekking op overtredingen van de visserijregelgeving en het toegankelijkheidsbesluit in bossen. De forse stijging van het aantal verslagen van vaststelling in vergelijking met 2018 (van 84 naar 212) wordt verklaard door de depenalisering van de meeste visserijregels die eind 2018 werd doorgevoerd.

2.7. Bestuurlijke maatregelen

2.7.1. Aard van de bestuurlijke maatregelen:

bevel tot staking ⁽¹⁾	3
bevel tot regularisatie ⁽²⁾	150
combinatie van bevel tot staking/regularisatie	5
bestuursdwang ⁽³⁾	109
Totaal	267

(1) stilleggen van werken, een verbod op het uitvoeren van werken

(2) opleggen van herstelmaatregelen, bv. heraanplanting

(3) bestuurlijk beslag van o.a. onregelmatig gehouden vogels, vangtuigen

Natuur en Bos heeft in 2019 in totaal 11 processen-verbaal opgesteld wegens het niet (tijdig) uitvoeren van een bestuurlijke maatregel (opgelegd in 2019 of voordien).

In 14 dossiers werd de bestuurlijke maatregel gecombineerd met een bestuurlijke dwangsom.

De herstelgraad is een indicator die aangeeft in welke mate het opgelegd herstel (heraanplantingen, opruimen van afval...) effectief werd uitgevoerd; hiervoor wordt het aantal uitgevoerde herstelmaatregelen afgezet tegen het aantal opgelegde herstelmaatregelen. Om het aantal uitgevoerde herstelmaatregelen te bepalen wordt het aantal opgestelde PV's wegens niet-uitvoering als maatstaf genomen.

De herstelgraad bedraagt aldus 92,9% (90,7% in 2018). In realiteit zal dit cijfer nog wat hoger liggen omdat sommige overtreders alsnog overgaan tot herstel nadat zij werden geverbaliseerd voor niet-uitvoering van de herstelmaatregel.

Bij niet-naleving van een bestuurlijke maatregel wordt in principe een nieuwe bestuurlijke maatregel, nu met bestuurlijke dwangsom, opgelegd en wordt de betrokkene geverbaliseerd wegens het niet-naleven van de oorspronkelijke bestuurlijke maatregel.

Tot slot kan worden opgemerkt dat de Natuurinspectie in een beperkt aantal gevallen ook herstel via de rechtbank vordert. In 2019 werd 1 vordering tot herstel ingediend bij de strafrechtbank.

2.7.2. Aantal beroepen tegen de opgelegde bestuurlijke maatregelen:

De afdeling Handhaving heeft in 2019 42 beroepen tegen door Natuur en Bos opgelegde bestuurlijke maatregelen behandeld, met volgend resultaat:

- onontvankelijk: 4
- ongegrond: 26
- (deels) gegrond: 9
- zonder voorwerp: 3

2.7.3. Aantal verzoeken tot oplegging van een bestuurlijke maatregel (toepassing van art. 16.4.18 van het MHD): In 2019 heeft Natuur en Bos geen dergelijke verzoeken ontvangen.

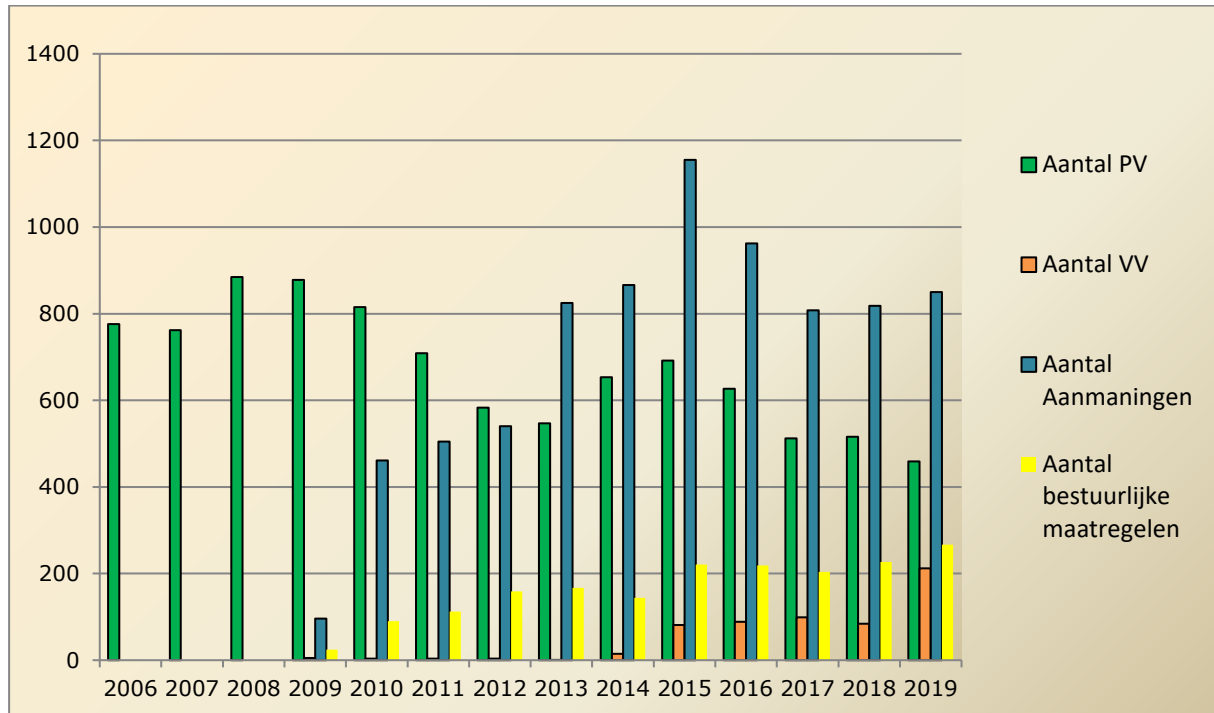
2.8. Veiligheidsmaatregelen

Veiligheidsmaatregelen zijn maatregelen die een toezichthouder kan treffen om een aanzienlijk risico voor mens of milieu uit te schakelen of in te perken, zonder dat hierbij sprake is van een milieumisdrijf.

Natuur en Bos heeft in 2019 twee veiligheidsmaatregelen opgelegd.

2.9. Evolutie aantal aanmaningen, processen-verbaal, verslagen van vaststelling en bestuurlijke maatregelen

De hiernavolgende grafiek hieronder geeft een overzicht van de evolutie van het aantal opgestelde processen-verbaal, verslagen van vaststelling, aanmaningen en bestuurlijke maatregelen sinds 2009.

2.10. Verboden of niet-vergunde ingrepen in de natuur

2.10.1. Verboden of niet-vergunde ingrepen in de natuur komen veelvuldig voor. Concreet gaat het om ontbossing (kappen van bos met het oog op een bestemmingswijziging); de vernietiging of wijziging van beschermde vegetaties (met inbegrip van het scheuren van historisch permanent grasland (HPG)) en kleine landschapselementen (KLE's).

In regel wordt aan elke overtreder een herstel door middel van een bestuurlijke maatregel opgelegd.

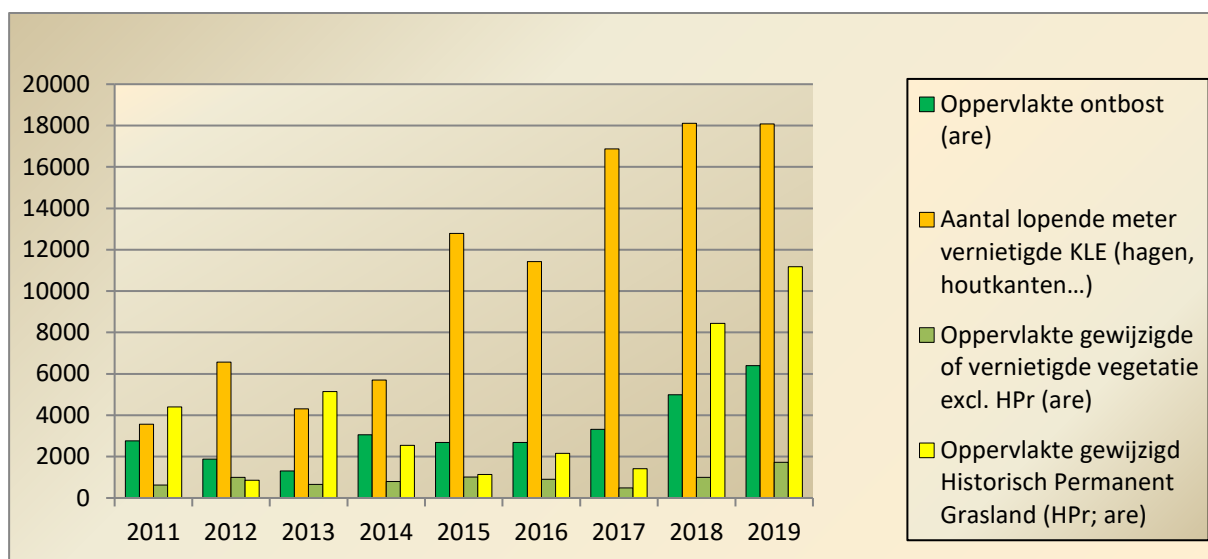
Als er natuurelementen op kleine schaal worden vernield of beschadigd vraagt de Natuurinspectie dikwijls ook herstel via het instrument van de aanmaning.

Zo werden er in 2019 423 aanmaningen opgesteld waarin een of andere vorm van actie vanwege de overtreder werd gevraagd. Veelal betreft het hier natuurherstel (heraanplantingen, opruimen afval, ...) op kleine schaal.

In 6 gevallen werd de aanmaning niet nageleefd en werd de hardleerse overtreder alsnog geverbaliseerd. Dit cijfer kan nog oplopen voor aanmaningen waarvan de hersteltermijn bij het afsluiten van de redactie van dit rapport nog niet is verstreken.

2.10.2. De volgende grafiek geeft een overzicht van de onrechtmatig vernietigde natuur in de periode 2011-2019; de gegevens zijn gebaseerd op de vaststellingen neergeschreven in aanmaningen en processen-verbaal.¹

¹ De cijfers voor de periode 2011-2017 zijn enkel op processen-verbaal gebaseerd.

2.10.3. Opmerkelijk in deze grafiek is dat de toename van vernietigde of beschadigde natuurwaarden die we sinds 2017 waarnemen zich onverminderd doorzet in 2019: zo is de vastgestelde ontboste oppervlakte sinds 2016 meer dan verdubbeld en de oppervlakte gewijzigd HPG is zelfs met een factor 5 toegenomen.

Een deel van de stijging valt te verklaren door het feit dat de cijfers van 2018 gewijzigd HPG omvatten die zowel via PV als via een aanmaning werd vastgesteld, waar de cijfers t/m 2017 enkel betrekking hadden op oppervlakte gewijzigd HPG vastgesteld via PV.

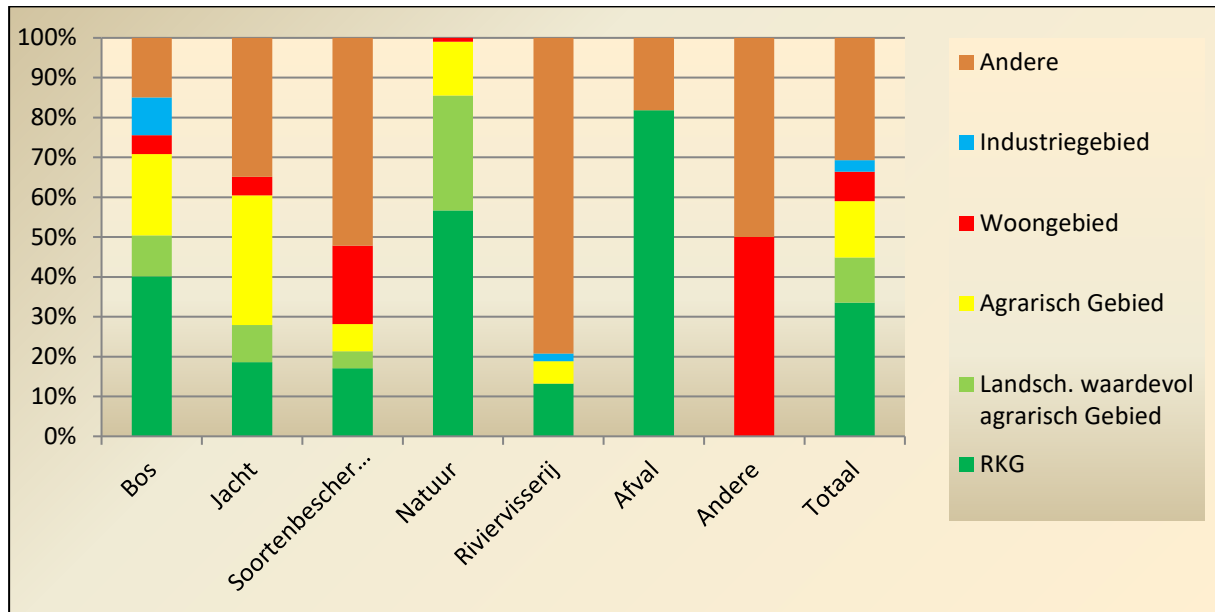
Verder zien we ten opzichte van 2018 opnieuw een toegenomen oppervlakte gewijzigd HPG. Het betreft vooral een toename in de chemische wijzigingen, mogelijk te verklaren omdat weilanden steeds vaker als hooiland gebruikt worden. De schaalvergroting in de landbouw zorgt ervoor dat runderen vaker op stal blijven, graslanden aldus niet meer begraasd worden maar gehooid, waarbij de landbouwer poogt zo weinig mogelijk kruiden in het gras te laten groeien.

2.11. Handhaving in Natura 2000 gebieden (SBZ), Ruimtelijk Kwetsbaar Gebied (RKG) en Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)

2.11.1. Aantal processen-verbaal 2019 volgens type wetgeving en gewestplanbestemming:

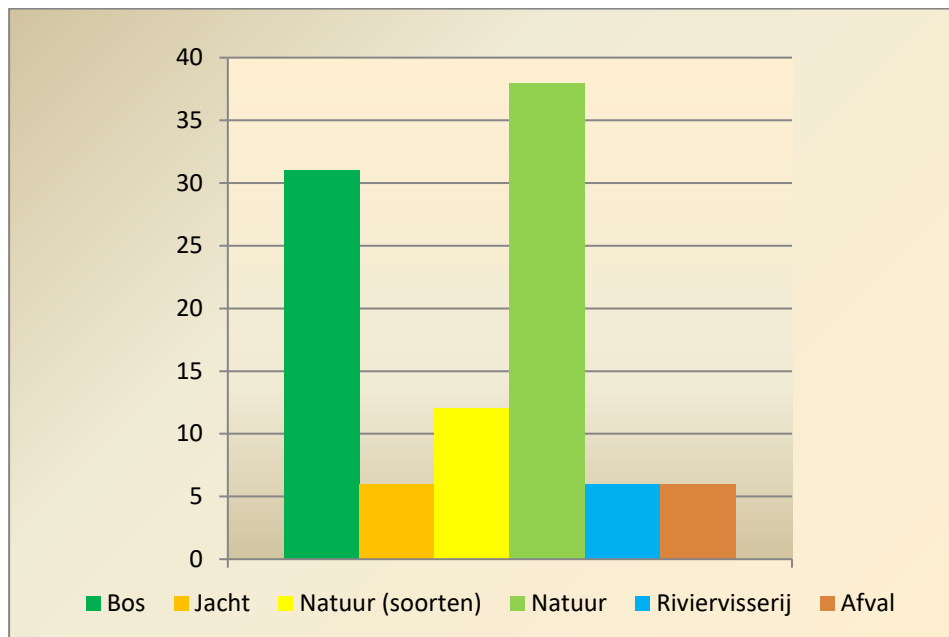
	Bos	Jacht	Soorten- bescher- ming	Natuur	Rivier- visserij	Afval	Andere	Totaal
RKG	51	8	20	59	7	9	0	154
LWAG	13	4	5	30	0	0	0	52
Agrarisch Gebied	26	14	8	14	3	0	0	65
Woongebied	6	2	23	1	0	0	2	34
Industriegebied	12	0	0	0	1	0	0	13
Andere	19	15	61	0	42	2	2	141
Totaal	127	43	117	104	53	11	4	459

De grafiek hieronder geeft een visueel beeld van de onderlinge verhoudingen van bovenstaande gegevens:

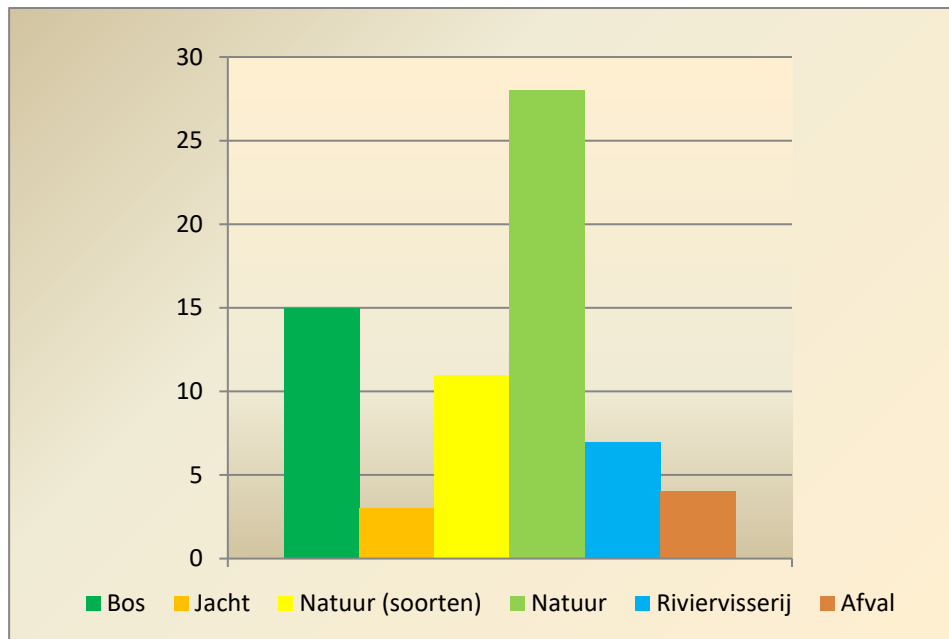
Een derde van alle opgestelde processen-verbaal betrof overtredingen binnen RKG.

2.11.2. Processen-verbaal binnen speciale beschermingszones (SBZ) volgens type wetgeving:

21,6% van alle processen-verbaal betrof overtredingen binnen SBZ (de SBZ beslaan 12,3 % van de Vlaamse landoppervlakte).

2.11.3. Processen-verbaal binnen VEN volgens type wetgeving:

14,8% van alle processen-verbaal betrof overtredingen binnen VEN (het VEN beslaat 6,8 % van de Vlaamse landoppervlakte).

2.12. Overtreding van de randvoorwaarden in het gemeenschappelijk landbouwbeleid

Landbouwers die rechtstreekse inkomenssteun wensen te ontvangen, moeten bepaalde randvoorwaarden naleven voor het verkrijgen van die steun. Het voldoen aan die randvoorwaarden is eveneens gekend onder de naam cross compliance.

Enkele van die randvoorwaarden hebben betrekking op de naleving van de regels inzake wijziging van vegetaties, de bescherming van vogels en het behoud van andere beschermde diersoorten.

Bij niet-naleving van de randvoorwaarden kan de overheid de rechtstreekse steun verlagen of zelfs volledig intrekken.

In 2019 heeft Natuur en Bos 74 processen-verbaal opgesteld tegen landbouwers wegens schending van bovengenoemde regels. Op basis van Europese regelgeving in verband met het gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt de inkomenssteun van de gevaloriseerde landbouwers ingekort. De hoogte van de inkorting hangt af van de ernst van het misdrijf en wordt bepaald door het departement Landbouw en Visserij.

In 2019 heeft het ANB een protocol afgesloten met het departement Landbouw en Visserij om informatie langs digitale weg uit te wisselen, wat tot een efficiëntere behandeling van de dossiers van beide entiteiten moet leiden.

2.13. Toepassing van het protocol ANB-IRWO

Op basis van een protocol afgesloten met het toenmalige agentschap Inspectie RWO (IRWO) is de Natuurinspectie bevoegd om ontbossingen krachtens de VCRO vast te stellen.

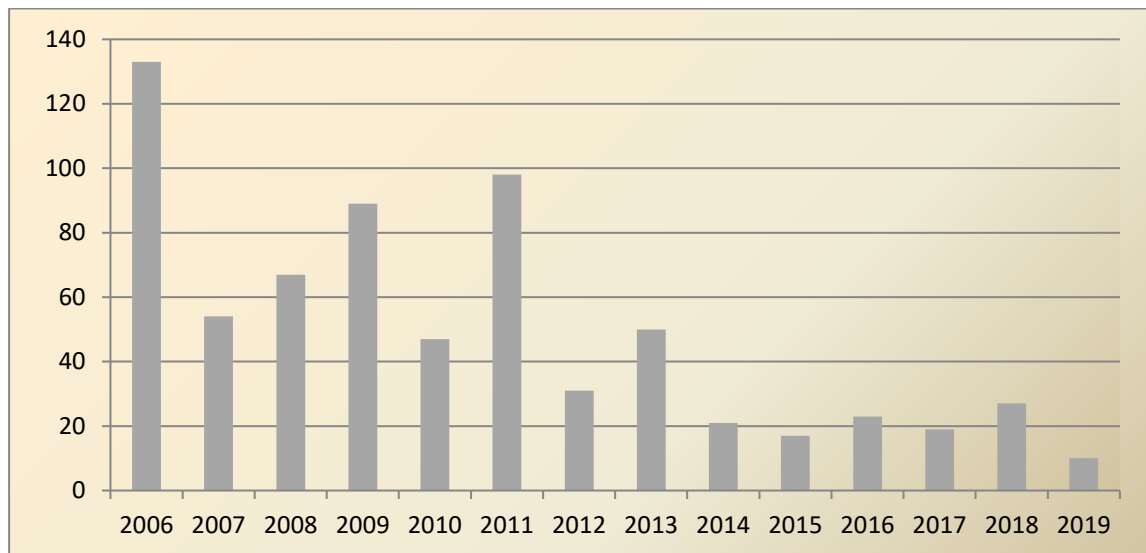
In 2019 werden 30 PV's opgesteld wegens ontbossing op grond van de VCRO.

Er werd geen stakingsbevel opgelegd op basis van de VCRO.

Eind 2019 werd een nieuw protocol tussen het ANB en het departement Omgeving getekend.

2.14. Dode roofvogels: analyseresultaten

2.14.1. Evolutie van gemelde dode roofvogels 2006-2019:

Het aantal gemelde dode roofvogels bereikt in 2019 met 10 gevallen (9 buizerds, 1 havik) een zeer duidelijke afname sinds 2006, het jaar waarin deze gegevens voor het eerst werden bijgehouden.

2.14.2. Doodsoorzaak in 2019:

- bij drie buizerds werd afschot als doodsoorzaak aangetoond; gebruik van gif werd niet aangetoond.
- in de andere gevallen is de doodsoorzaak ofwel een natuurlijke dood, een ongeval of blijft de oorzaak onbekend. Wellicht omvat deze categorie nog een aantal vergiftigingen door gebruik van giften die in het labo niet konden worden aangetoond, bv. omdat het aanwezige gif de minimumdrempel van de analyse niet overschreed. Daarom zal de Natuurinspectie vanaf 2020 op meer gevoelige testen overschakelen.

2.15. Inbeslagnemingen

Bij de vaststelling van een misdrijf wordt materiaal waarvan het bezit verboden is of dat heeft gediend tot het plegen van het misdrijf vaak in beslag genomen. Meestal gaat het om vogelvangst-, jacht- of visserijdelicten en worden er mistnetten, vangnetten, lokmiddelen (bandopnemers, kwartelfluitjes...), materiaal om te frauderen met pootringen (tangen, vijlen, zaagjes, ringen ...) lokkooien, veerklemmen, fuiken, hengels e.d. in beslag genomen.

Maar ook bij natuur- of bosdelicten kunnen zaken die tot het misdrijf hebben gediend in beslag worden genomen, zoals bv. crossmotors of quads.

Illegaal gehouden vogels worden onmiddellijk vrijgelaten, overgebracht naar een erkend opvangcentrum of ter plaatse in beslag genomen in afwachting van een beslissing van de gerechtelijke instanties.

In beslag genomen beschermde vogels in 2019: 2.155, waarvan 1370 zangvogels, 696 fazanten, 7 roofvogels en 82 andere vogels.

In beslag genomen illegaal gehouden of gebruikte tuigen bestemd om beschermde fauna te vangen/doden in 2019: 806.

Verder heeft de Natuurinspectie in 2019 bij acties tegen wildcrossers 12 crossmotors in beslag genomen.

2.16. Delicten in de recreatieve sfeer

Vlaanderen is dicht bevolkt en verkaveld. Om zoveel mogelijk mensen toegang te geven tot bossen en natuurgebieden en verschillende wensen (economie, ecologie, recreatie) op elkaar af te stemmen is een duidelijke wetgeving noodzakelijk. Zo is gemotoriseerd verkeer in bossen en natuurreservaten in principe verboden, moeten honden er in principe altijd aangelijnd worden en moeten fietsers en ruiters de voor hen aangeduide paden volgen.

Er werden 154 aanmaningen en 32 VV's opgesteld tegen wandelaars van wie de hond niet aangelijnd was. De aanmaningen en VV's werden voornamelijk opgesteld door boswachters voor feiten die binnen natuurdomeinen (vnl. bossen) werden vastgesteld.

Er werden ook 3 aanmaningen en 1 VV tegen ruiters opgesteld.

Voorts werden er 35 PV's opgesteld tegen motorcrossers en quadbestuurders.

2.17. Samenwerking en Overleg

Natuur en Bos hecht een groot belang aan een goede samenwerking met andere handhavingsactoren. Precies omwille van de beperkte capaciteit van de Natuurinspectie is samenwerking van cruciaal belang om tot een goed resultaat te komen.

Er is op regelmatige basis overleg met de parketten, zowel dossiermatig als beleidsmatig.

Daarnaast wordt op ad-hoc basis samengewerkt met andere overheidsdiensten (Departement landbouw, OVAM, VMM, CITES, bouwinspectie, FAVV,...) en met gemeenten (meestal via de gemeentelijke milieudienst).

Met de arrondissementscommissarissen wordt vooral samengewerkt rond dossiers waar het jachtrecht op bepaalde percelen door meerdere jagers wordt geclaimd.

Verder werkte de Natuurinspectie in een aantal concrete dossiers samen met lokale of federale politie. Bij vele toezichts- en opsporingsdaden is samenwerking met de reguliere politiediensten noodzakelijk om de veiligheid van de natuurinspecteurs te garanderen bij potentieel gevaarlijke acties.

Ook de politie zelf doet een beroep op de expertise van de natuurinspecteurs: in 2019 leverde de Natuurinspectie in 32 dossiers technische bijstand aan de politiediensten.

Natuur en Bos participeerde in voorgaande jaren actief in de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte & Milieu (VHRM) en in de werkgroepen van die raad. De Vlaamse regering besliste in de loop van 2019 tot opheffing van de VHRM; de adviestaken van de VHRM zullen worden overgenomen door de nog op te richten Omgevingsraad.

Binnen de werkgroep handhaving wordt op regelmatige basis overleg gepleegd tussen alle Vlaamse handhavingsentiteiten van het beleidsdomein Omgeving, waaronder Natuur en Bos, over de toepassing van het MHD. Deze werkgroep wordt voorgezeten door de afdeling Handhaving.

Binnen deze werkgroep werd o.m. gewerkt aan voorstellen tot actualisering van het milieuhandhavingsdecreet en -besluit.

De werkgroep handhaving heeft in 2019 4 keer vergaderd.

Binnen de Natuurinspectie wordt op maandelijkse basis overleg gepleegd tussen de Natuurinspectie centrale diensten en de regionale natuurinspecties. Het doel is om te komen tot gezamenlijke afspraken en het uitwisselen van relevante informatie.

De Natuurinspectie pleegt ook op regelmatige basis overleg met de beleidscollega's en collega's van terreinbeheer over specifieke dossiers.

Elke Natuurinspectieregio organiseerde in 2019 op regelmatige basis dienstvergaderingen.

3. Sanctionering

3.1. Strafrechtelijke sanctionering

3.1.1. Beslissingen van de parketten over processen-verbaal van Natuur en Bos opgesteld in 2015 t/m 2019 (zoals meegedeeld aan ANB, toestand op 13 mei 2020):

Beslissing parketten	2015		2016		2017		2018		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
In onderzoek	24	3,5	11	1,8	7	1,4	12	2,3	23	5,0
Minnelijke schikking	7	1,0	5	0,8	2	0,4	1	0,2	1	0,2
Seponering	100	14,5	72	11,5	52	10,1	51	9,9	14	3,1
Verwijzing naar de rechtbank	29	4,2	27	4,3	21	4,1	19	3,7	11	2,4
Verwijzing naar bestuurlijke beboetingsentiteit	421	60,8	326	52,0	285	55,7	300	58,1	241	52,5
Onbekend	111	16,0	186	29,6	145	28,3	133	25,8	169	36,8
Totaal	692	100,0	627	100,0	512	100,0	516	100,0	459	100,0

De gerechtelijke sanctioneringsgraad (dit begrip wordt toegelicht in bijlage 3) voor de dossiers opgesteld in 2015 bedraagt 22,5% (rapport 2018: 22,0%; rapport 2017: 20,4%; rapport 2016: 21,5%; rapport 2015: 11,8%).

De gerechtelijke sanctioneringsgraad voor de dossiers opgesteld in 2016 bedraagt 27,8% (rapport 2018: 28,0%; rapport 2017: 26,3%; rapport 2016: 21,5%).

Voor de dossiers opgesteld in 2017 bedraagt de gerechtelijke sanctioneringsgraad 28,1% (rapport 2018: 30,0%; rapport 2017: 22,9%).

Voor de dossiers opgesteld in 2018 bedraagt de gerechtelijke sanctioneringsgraad 24,1% (rapport 2018: 20,8%).

Voor de dossiers opgesteld in 2019 bedraagt de gerechtelijke sanctioneringsgraad 24,5%.

3.2. Bestuurlijke sanctionering

De bestuurlijke beboetingsentiteit van de afdeling Handhaving van het departement Omgeving is bevoegd voor de bestuurlijke afhandeling van de processen-verbaal over milieumisdrijven die zij ontvangt van de parketten, en van de verslagen van vaststelling over milieu-inbreuken die zij rechtstreeks van de bevoegde toezichthoudende instanties ontvangt. Deze entiteit kan een bestuurlijke transactie voorstellen (vergelijkbaar met de minnelijke schikking van de parketten) of een bestuurlijke boete opleggen.

De bestuurlijke sanctioneringsgraad wordt verkregen door de som van het aantal bestuurlijke transacties en het aantal bestuurlijke boetes af te zetten tegen het totaal aantal behandelde ANB-dossiers.

In 2019 heeft de bestuurlijke beboetingsentiteit 547 ANB-dossiers behandeld, waarvan 363 PV's en 184 VV's; het gemiddelde sanctiebedrag bedroeg 1267 euro voor dossiers over milieumisdrijven en 269 euro voor dossiers over milieu-inbreuken. Het gemiddelde sanctiebedrag omvat zowel de bestuurlijke boetes als de bestuurlijke transacties.

De bestuurlijke sanctioneringsgraad kwam uit op 90,9 %.

Het percentage van dossiers waar een bestuurlijke sanctie werd opgelegd is opvallend hoog en illustreert het succes van het bestuurlijke handhavingsspoor zoals dat met het milieuhandhavingsdecreet werd ingevoerd.

4. Knelpunten

De handhaving vormt het sluitstuk van elk beleid. Dat vereist dat de regelgeving voor de rechtsonderhorige duidelijke regels omvat van wat mag en wat niet mag. Dat betekent ook dat regelgeving goed handhaafbaar moet zijn. Het is belangrijk dat, wanneer regelgeving wordt ontwikkeld om een bepaald maatschappelijk probleem aan te pakken, er vooraf voldoende aandacht wordt besteed aan de vraag of die wetgeving ook efficiënt kan worden gecontroleerd. Natuur en Bos beschikt over een procedure waarbij regelgevende voorstellen door de Natuurinspectie worden beoordeeld op hun handhaafbaarheid.

Naast een dergelijke toets vooraf, is het ook nuttig om –gaandeweg- knelpunten inzake de handhaafbaarheid van regelgeving te detecteren.

Het in bijlage 2 vermelde niet-limitatieve overzicht van knelpunten in de milieubeheerwetgeving is gebaseerd op de praktijkervaring van de handhavers “in het veld”. Het doel moet zijn om de lijst in te korten wanneer de regelgever knelpunten oplost door de regelgeving aan te passen.

Het detecteren van dergelijke knelpunten en de communicatie daarover, wordt door Audit Vlaanderen als een voorbeeld van goede praktijk inzake beleidsgerichte rapportering beschouwd¹.

Voor volgende knelpunt uit het handhavingsrapport 2018 is een spoedige oplossing in zicht:

Het gebruik van plastic ringen bij gekweekte vogels

Het Soortenbesluit verplicht vogelhouders om hun gekweekte vogels kort na de geboorte te ringen met een gesloten pootring die dan dient als bewijs van kweek.

Ringen moeten voldoen aan de voorwaarden bepaald in een ministerieel besluit van 7 mei 2011 (pootringenbesluit).

Op grond van dat besluit mogen vogelhouders naast metalen ringen sinds 2014 ook plastic ringen gebruiken.

De ervaring leert dat deze kunststofringen zeer fraudegevoelig zijn: niet alleen zijn de ringgegevens na 2 jaar dikwijls onleesbaar geworden, deze ringen kunnen ook doorgesneden worden (voor het onrechtmatig ringen van volwassen wildvang) op zulkdanige wijze dat de snede nauwelijks zichtbaar is bij een controle.

Het is daarom aangewezen dat het gebruik van plastic ringen aan banden wordt gelegd.

Stand van zaken: Het ANB heeft in overleg met de diverse erkende vogelhouderverenigingen een wijziging van het pootringenbesluit voorbereid dat aan het kabinet van de bevoegde minister werd bezorgd. Het voorstel strekt ertoe om het gebruik van plastic pootringen voor zangvogels (Passeriformes) te verbieden.

¹ IAVA-rapport “Thema-audit inspectie/handhaving” – Auditopdracht 1201 027 van 11 maart 2013

Bijlagen

Bijlage 1: Adressen

Algemeen	Celhoofd Natuurinspectie
ANB - Natuurinspectie Midden-Vlaanderen (Provincie Antwerpen en arrondissement Halle – Vilvoorde) Gebouw Anna Bijns Lange Kievitstraat 111/113 bus 63 2018 Antwerpen Tel: 03 224 62 48 natuurinspectie.middenvlaanderen.anb@vlaanderen.be	Bert Vandebosch tel. vast: 03 224 62 48 tel. mobiel: 0499 54 27 49 bert.vandebosch@vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie Oost (provincie Limburg en arrondissement Leuven) Koningin Astridlaan 50 bus 5 3500 Hasselt Tel: 011 74 25 03 natuurinspectie.oost.anb@vlaanderen.be	Ghislain Mees tel. vast: 011 74 25 03 tel. mobiel: 0479 67 95 22 ghislain.mees@vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie West (provincie Oost- en West-Vlaanderen) Jacob van Maerlantgebouw Koning Albert I-laan 1/2 bus 74 8200 Brugge Tel: 050 24 77 95 Tel: 0499 94 93 77 (buiten kantooruren) natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be	Sven Vrielynck tel. vast: 050 24 77 95 tel. mobiel: 0474 30 14 28 Sven.vrielynck@vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie Centrale Diensten Havenlaan 88 bus 75 1000 Brussel Tel: 02 553 75 38	Mark Van den Meersschaut tel. vast: 02 553 75 38 tel. mobiel: 0476 48 01 19 Mark.vandenmeersschaut@vlaanderen.be

Bijlage 2: Enkele belangrijke knelpunten in de milieubeheerwetgeving

Decreet/Wet/ Uitvoeringsbesluit	Knelpunt
Natuurdecreet/ Regeling bescherming vegetaties	Bescherming van historisch permanente graslanden (HPG) Een efficiënte handhaving van de diverse beschermingsbepalingen inzake historisch permanente graslanden blijft problematisch. De Vlaamse Regering heeft weliswaar op 27 november 2015 een besluit goedgekeurd waardoor de kaarten van de HPG in de landbouwtreek De Polders definitief werden vastgesteld, op grond waarvan een deel van de poldergraslanden beschermd werd op basis van de geldende natuurregelgeving, terwijl een ander deel beschermd werd op basis van de landbouwregelgeving (ecologisch kwetsbaar blijvend grasland of EKBG). De handhaving van de beschermingsbepalingen voor de poldergraslanden wordt hierdoor een stuk gemakkelijker omdat niet langer gebruik moet worden gemaakt van indirect bewijs omdat de te beschermen HPG op kaart zijn aangewezen. Voor HPG gelegen buiten de landbouwtreek De Polders blijft handhaving een uitdaging omdat gebruik moet worden gemaakt van allerlei middelen om het indirect bewijs te leveren dat een perceel effectief als HPG moet worden beschouwd. Het is dikwijls zeer moeilijk te bewijzen dat aan alle elementen uit de definitie van HPG in het natuurdecreet cumulatief is voldaan. De graslanden werden immers vaak volledig omgeploegd zodat het niet langer mogelijk is om de historische aanwezigheid van poelen, grachten, uitgesproken microreliëf en/of soortenrijke vegetatie aan te tonen. Luchtfoto's en andere bewijselementen zijn meestal ontoereikend. Stand van zaken: Natuur en Bos werkt samen met het departement Landbouw en Visserij om de landbouwers via het landbouwloket te informeren of hun graslanden mogelijk het HPG-statuut hebben. Natuur en Bos hoopt dat dat deze sensibilisering zal leiden tot een betere naleving van de regels betreffende de HPG. Indien een gebrekkige naleving zou blijven aanhouden, moet worden overwogen om ook poldergraslanden buiten de landbouwtreek De Polders een beter beschermd statuut te geven door een afbakening op kaart

	conform de procedure van artikel 9bis van het natuurdecreet of door het toekennen van bindende en verordenende kracht aan de Biologische Waarderingskaart (BWK). Het is minstens noodzakelijk dat de informatieve kaart beschermde graslanden volgens het natuurdecreet wordt geïntegreerd in het e-loket landbouw van het departement Landbouw en Visserij, waarbij bij het invullen van de verzamelaanvraag automatisch een knipperlicht brandt wanneer men beschermde graslanden wil wijzigen.
Soortenbesluit	Aandachtspunt - Leefgebieden van Europees beschermde soorten Het natuurdecreet definieert het leefgebied van een soort als een door specifieke abiotische en biotische elementen bepaald natuurlijk milieu waarin de soort tijdens een van de fasen van zijn biologische cyclus leeft. Daartoe behoren ook de woongebieden van een vogelsoort, meer bepaald: de rustplaatsen in de trekzones, de voortplantings-, broed- en foerageergebieden alsook de rui- en overwinteringsgebieden. Artikel 14 van het Soortenbesluit verbiedt om de nesten van beschermde vogelsoorten of de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van andere beschermde diersoorten dan vogels opzettelijk te vernielen, te beschadigen of weg te nemen, maar het is evident dat vele handelingen in dit verband niet opzettelijk gebeuren, en waar er wel opzet in het spel is, is dat bijna nooit te bewijzen. De regeling bescherming vegetaties kan in sommige gevallen soelaas bieden, met name door een principieel verbod of een vergunningsplicht in te stellen voor wijzigingen van vegetatie en/of KLE's in bepaalde groene bestemmingsgebieden, waardoor leefgebieden van bepaalde soorten beschermd kunnen blijven. Maar bescherming van leefgebieden op basis van de regeling bescherming vegetaties is niet altijd mogelijk. Zo is er het geval van de grauwe klauwier waarvan het leefgebied een combinatie is van broedplaats (KLE met bramen) en foerageergebied (vegetatie met grote insecten zoals bepaalde graslanden, ruigtes, (randen van) poelen. In Limburg (Voerstreek, NO-Limburg) zijn de afgelopen jaren verschillende graslanden omgeploegd binnen het leefgebied van de grauwe klauwier. Omdat een aantal graslanden niet onderworpen is aan de natuurvergunningsplicht, ook al zijn ze gelegen in Vogelrichtlijngebied of Habitatrictlijngebied, of omdat er een moeilijke bewijslast is dat het om een HPG gaat waarbij steeds moet bewezen worden dat een grasland soortenrijk is, is handhaving niet altijd mogelijk. Om een betere bescherming van leefgebieden van beschermde Europese soorten te kunnen garanderen is een wijziging van de regelgeving noodzakelijk.

Bijlage 3: Meten van effecten van inspectieactiviteiten – Gebruik van effectindicatoren

'Performance Measurement' of prestatie meting van inspectiediensten heeft de laatste tijd sterk aan belang gewonnen. Diverse instanties, o.a. de OESO, hebben hierover in de afgelopen jaren rapporten gepubliceerd.

Er wordt hierbij vooral aandacht besteed aan de effectiviteit van inspectieactiviteiten: in welke mate draagt een inspectiedienst bij aan het bereiken van beleidsdoelstellingen, zoals een betere lucht- of waterkwaliteit?

Om dit te kunnen meten moet gebruik worden gemaakt van outcome-indicatoren (effectindicatoren).

Hierbij rijst het probleem dat het aandeel van het effect van handhaving op het bereiken van de beleidsdoelstelling dikwijls moeilijk kan worden gemeten, omdat ook andere factoren (met dikwijls een grotere impact) een effect hebben op de evolutie van het gestelde beleidsdoel. Zo kan een verandering in natuurkwaliteit en –kwantiteit deels een gevolg zijn van handhaving, maar ook van investeringen in aankoop en beheer van terreinen, specifiek natuur- en milieubeleid, gewijzigd landgebruik, klimaatverandering enz.

De literatuur beveelt dan ook aan om bij voorkeur zogenaamde 'intermediate outcome-indicatoren' (IOI) te ontwikkelen waarmee veranderingen in kennis en gedrag van de gereguleerde worden gemeten. In tegenstelling tot 'final outcome-indicatoren' die de verbetering van milieukwaliteit als ultiem resultaat van handhavingsactiviteiten pogen te meten, is het in regel haalbaarder om IOI's te ontwikkelen.

Bovendien moeten er voldoende relevante data beschikbaar zijn om geschikte indicatoren te ontwikkelen.

Ook is het gepast om de nodige bescheidenheid aan de dag te leggen bij het ontwikkelen van indicatoren: de meeste indicatoren hebben immers elk hun specifieke tekortkomingen.

In onderhavig rapport is momenteel al cijfermateriaal voorhanden om een aantal uit de literatuur bekende IOI te ontwikkelen:

1) Indicator '**nalevingsgraad**':

- aantal geverbaliseerde en aangemaande vissers versus aantal gecontroleerde vissers
- aantal geverbaliseerde en aangemaande jagers versus aantal gecontroleerde jagers

2) Indicator '**herstelgraad**': aantal uitgevoerde herstelmaatregelen versus aantal opgelegde herstelmaatregelen. Hierbij dient opgemerkt dat de Natuurinspectie bij niet-uitvoering opnieuw kan verbaliseren en een bestuurlijke dwangsom kan opleggen.

3) Indicator '**sanctioneringsgraad**': deze indicator zet het aantal opgelegde sancties af tegen het aantal vastgestelde overtredingen.

- **Bestuurlijke sanctioneringsgraad**: dit cijfer wordt verkregen door de som van het aantal bestuurlijke transacties en het aantal bestuurlijke boetes af te zetten tegen het totaal aantal door de bestuurlijke beboetingsentiteit behandelde ANB-dossiers.

- **Gerechtelijke sanctioneringsgraad**: dit cijfer wordt verkregen door het aantal minnelijke schikkingen en het aantal verwijzingen naar de rechtbank af te zetten tegen het totaal aantal dossiers minus de naar de bestuurlijke beboetingsentiteit doorgestuurde

dossiers en minus de dossiers met onbekend resultaat. Gelet op het grote aantal dossiers waar de beslissing van het parket onbekend is (meer dan een derde van alle dossiers) en de mogelijkheid dat niet alle verwijzingen naar de rechtbank ook tot een veroordeling leiden moet deze indicator met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

4) Indicator '**aantal meldingen**': de evolutie van het aantal meldingen dient als surrogaat-maatstaf voor naleefgedrag. Het nadeel van deze indicator is echter dat de evolutie in aantal meldingen ook andere oorzaken kan hebben dan een veranderd naleefgedrag, bv. een betere kennis van het bestaan van de Natuurinspectie of een grotere gevoeligheid bij de burger over bepaalde als overtreding gepercipieerde activiteiten (denk aan jachtmeldingen). Daarom is dit voor Natuur en Bos geen goede outcome-indicator.

De literatuur vermeldt ook de **recidivismegraad** als een mogelijk nuttige IOI. Deze indicator geeft het percentage gesanctioneerden of overtreeders weer die binnen een bepaalde termijn opnieuw gesanctioneerd worden of in overtreding worden bevonden voor eenzelfde of analoge overtreding. Voor Natuur en Bos levert deze indicator geen meerwaarde op om het effect van inspectieactiviteiten te meten.

De waarde van goed ontwikkelde indicatoren zal pas na enkele jaren tot uiting komen: het absolute cijfer is immers minder van belang dan de evolutie ervan doorheen de jaren.

Bijlage 4: Gebruikte afkortingen

BVR	Besluit van de Vlaamse Regering
BWK	Biologische Waarderingskaart
GEN	Grote Eenheid Natuur
GENO	Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling
HAP	Handhavingsapplicatie
HPG	Historisch Permanent Grasland
IOI	Intermediate Outcome Indicator
Jachtvoorwaarden- besluit	BVR van 30 mei 2008 houdende vaststelling van de voorwaarden waaronder de jacht kan worden uitgeoefend
KLE	Klein Landschaps Element
LWAG	Landschappelijk Waardevol Agrarisch Gebied
Maatregelenbesluit	BVR van 21 oktober 2003 houdende maatregelen ter uitvoering van het gebiedsgericht natuurbeleid
MHD	het Milieuhandhavingsdecreet (titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid)
MHB	het milieuhandhavingsbesluit (Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid)
MHHC	Milieuhandhavingscollege
OGP	Officier van Gerechtelijke Politie
PV	Proces-verbaal
RKG	Ruimtelijk Kwetsbaar Gebied zoals gedefinieerd in de VCRO
SBZ-V	Speciale Beschermingszone – vogelrichtlijngebied, aangewezen in toepassing van de vogelrichtlijn
SBZ-H	Speciale Beschermingszone – habitatrichtlijngebied, aangewezen in toepassing van de habitatrichtlijn
Soortenbesluit	BVR van 15 mei 2009 met betrekking tot de soortenbescherming en soortenbeheer
Toegankelijkheidsbesluit	BVR van 5 december 2008 betreffende de toegankelijkheid van de bossen en de natuurreservaten
Regeling bescherming vegetaties	BVR van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu
Visserijbesluit	BVR van 1 februari 2013 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk
VHRM	Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte & Milieu
VTE	Voltijds Equivalent
VV	Verslag van vaststelling

